

Nr 210.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.; given Stockholms slott den 2 april 1943.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över social-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Förordning
om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

För tillgodoseende av barnafödernas behov av förlossningshjälp skall riket vara indelat i barnmorskedistrikt.

Varje landsting samt varje stad, som icke deltagar i landsting, skall utgöra ett barnmorskedistrikt. Medicinalstyrelsen äger dock förordna, att stad, som ej deltagar i landsting, skall undantagas från distriktsindelningen, under villkor att staden träffar avtal med tillräckligt antal barnmorskor att fullgöra distriktsbarnmorskans uppgifter inom förlossningsvården utan annan ersättning av den vårdade än för kostnad, som avses i 8 §.

2 §.

Ledningen av barnmorskeväsendet inom varje barnmorskedistrikt tillkommer en barnmorskestyrelse. Sådan styrelse är inom distrikt, som utgöres av landstingsområde, den hälsovårdsberedning, varom stadgas i lagen om landsting, samt inom distrikt, som utgöres av stad, efter dess bestämmande hälsovårdsnämnden eller en styrelse, bestående av förste stadsläkaren eller dennes ställföreträdare som ordförande samt två av stadsfullmäktige för fyra år i sänder valda ledamöter jämte enahanda antal för samma tid utsedda suppleanter. På framställning av staden äger Konungen medgiva den ändring av styrelsens sammansättning, som kan finnas påkallad.

Närmare bestämmelser om barnmorskestyrelsernas verksamhet meddelas av Konungen.

3 §.

Barnmorskestyrelsen skall för distriktet anställa det antal distriktsbarnmorskor, som medicinalstyrelsen bestämmer. Anställningen skall ske tills vidare med sex månaders ömsesidig uppsägningstid.

Barnmorskestyrelsen skall anvisa distriktsbarnmorska visst område inom distriktet, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, samt bestämma hennes stationeringsort.

4 §.

Det åligger distriktsbarnmorska:

1) att utan annan ersättning av den vårdade än i 8 § sägs lämna förvård åt havande kvinnor, biträda vid förlossning i hemmet och lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet;

2) att tjänstgöra å förlossningsanstalt, som drives av landstinget eller staden;

3) att biträda i förebyggande mödra- och barnavård och vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp; samt

4) att biträda i sådan sjukvård, som utövas i hemmen,

Tjänstgöring som avses i första stycket under 2)—4), åligger distriktsbarnmorska allenast i den mån barnmorskestyrelsen anvisat henne sådan tjänstgöring. Såvitt avser befattning med ärenden om mödrahjälp må sådan anvisning meddelas allenast efter framställning av barnavårdsnämnd.

Det ankommer på medicinalstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter rörande den omfattning, i vilken distriktsbarnmorska må anlitas för hem-sjukvård.

5 §.

Finner medicinalstyrelsen antalet distriktsbarnmorskor inom visst distrikt uppenbarligen överstiga behovet, äger styrelsen ålägga barnmorska inom sådant distrikt att antaga anställning, som erbjudes henne av barnmorskestyrelse inom annat distrikt.

6 §.

Den omedelbara tillsynen över distriktsbarnmorska åligger den tjänsteläkare, inom vars tjänstgöringsområde barnmorskans stationeringsort är belägen.

7 §.

Distriktsbarnmorska skall åtnjuta *dels* kontant lön av minst ettusenåttahundra kronor för år jämte tre ålderstillägg, vart och ett å etthundraåttio kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring ävensom det eller de tillägg, som skulle utgå å den kontanta lönen, därest hon vore statsanställd och underkastad civila avlöningsreglementet, *dels ock* kostnadsfritt möblerad bostad jämte värme och lyse eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris. Bostaden skall omfatta minst ett rum och kök jämte nödiga uthus ävensom, där hinder härför icke möter, särskilt rum för mottagning. Uppkommer tvist om utgörande eller beskaffenhet av naturaförmåner eller om ersättning för sådana förmåner, skall tvisten hänskjutas till medicinalstyrelsens avgörande.

Distriktsbarnmorska skall tillika kostnadsfritt erhålla alla för sina arbetsuppgifter erforderliga förbrukningsartiklar, varjämte, där så utan oskäligen kostnad kan ske, fri telefon skall beredas henne.

Därjämte skall distriktsbarnmorska äga åtnjuta *dels* fri sjukvård enligt de bestämmelser, som må vara gällande för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingets eller stadens tjänst, *dels ock* utan minskning av lönen semester under trettio dagar årligen å tid, som barnmorskestyrelsen bestämmer.

För kostnader i anledning av färd från bostadsorten till annan tjänstgöringsort och åter eller mellan två dylika tjänstgöringsorter, skall distriktsbarnmorska erhålla ersättning efter vad som föreskrives i gällande resereglemente beträffande rese- och traktamentsklass III F. Företager distriktsbarnmorska

resa för tjänstgöring, som avses i 4 § första stycket under 3) eller 4), skall hon vara berättigad till ersättning för resekostnaderna i den omfattning, i vilken ersättning för sådana resekostnader utgår till distriktssköterska, som är anställd hos landstinget eller staden.

8 §.

Då distriktsbarnmorska för förrättning i barnaföderskas hem måste företaga färd, som överstiger en kilometer, är hon berättigad att av den vårdade erhålla antingen fri skjuts eller ersättning för resekostnaden enligt taxa, som fastställs av medicinalstyrelsen. Uppkommer tvist om sådan resekostnad, skall tvisten hänskjutas till avgörande av barnmorskestyrelsen, vars beslut i frågan ej må överklagas.

9 §.

Landsting och stad, som ej deltagar i landsting, hava att bestrida såväl kostnader för lön och andra förmåner till distriktsbarnmorska inom distriktet som de övriga utgifter, vilka sammanhånga med sådan barnmorskas verksamhet och ej ersättas av den vårdade.

10 §.

Under tid då distriktsbarnmorska på grund av tjänstgöring utanför det henne i första hand anvisade området nödgas byta boningsort, skall hon å tjänstgöringsorten förse med möblerat rum jämte värme och lyse. När dylik tjänstgöring avser fullgörande av annan distriktsbarnmorskas åligganden vid förfall för denna, skola nämnda förmåner tillhandahållas av sistnämnda distriktsbarnmorska; dock att i fall då denna på grund av familjeförhållanden, sjukdom eller andra synnerliga skäl icke lämpligen kunnat upplåta sin bostad åt den, som fullgör hennes åligganden, utan i stället bestritt kostnaderna för anskaffande av annan bostad åt ställföreträdaren, det åligger vederbörande landsting eller stad att bereda distriktsbarnmorskan gottgörelse för nödiga kostnader. I övriga fall åligger det landstinget eller staden att låta förse den ställföreträdande barnmorskan med nämnda förmåner.

Fråga angående utgörande och beskaffenhet av naturaförmån varom ovan stadgas ävensom rörande ersättning för sådan förmån skall i händelse av tvist hänskjutas till medicinalstyrelsen, som härutinnan äger meddela beslut.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1944, då lagen den 4 juni 1937 (nr 298) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. skall upphöra att gälla.

Härvid skall gälla följande

Övergångsbestämmelse.

Där inom barnmorskedistrikt finnes en eller flera barnmorskor, som äro fast anställda av kommun eller kommuner enligt lagen den 13 juni 1908 (nr 57) angående kommuns skyldighet i fråga om anställande av barnmorska, skall sådan barnmorska, därest hon åtagit sig att utan annan ersättning än för kostnad, som avses i 8 §, lämna förvård åt havande kvinnor, biträda

vid förlossning i hemmet ävensom lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet, och tillika förbundit sig att avgå från sin befattning vid uppnådda femtiofem levnadsår, åtnjuta, förutom henne från vederbörande kommun eller kommuner tillkommande löneförmåner, ett lönetillskott av fyrahundra kronor om året jämte ersättning enligt av medicinalstyrelsen fastställd taxa för lämnad vård. Nämnda lönetillskott och ersättning skola helt gäldas av statsmedel.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 2 april 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför.

Förut denna dag har Kungl. Maj:t på min hemställen beslutit till riksdagen avlåta proposition angående statsbidrag till förlossningsvården samt den förebyggande mödra- och barnvården.

I ett särskilt avsnitt av det statsrådsprotokoll, varav utdrag bilagts nämnda proposition, behandlas frågan om reglering av tjänstebarnmorskornas arbets- och avlöningsförhållanden. Till grund för de förslag, som därvid framläggas, ligger ett av 1941 års barnmorskeutredning den 23 mars 1942 avgivet betänkande angående barnmorskeväsendet (statens off. utredn. 1942: 17). Beträffande dels gällande bestämmelser på området, dels barnmorskeutredningens förslag och däröver avgivna yttranden, dels ock de förslag till reglering av tjänstebarnmorskornas arbets- och avlöningsförhållande, som föreläggas riksdagen, hänvisar jag till berörda utdrag av statsrådsprotokollet.

Vid barnmorskeutredningens betänkande fanns fogat ett av utredningen upprättat förslag till ny lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m., avsedd att ersätta nu gällande lag i ämnet av den 4 juni 1937 (nr 298). Innehållet i förenämnda proposition angående statsbidrag till förlossningsvården samt den förebyggande mödra- och barnvården påkallar emellertid en del ändringar i lagförslaget, varjämte detta även i andra hänseenden ansetts böra undergå viss omredigering. I anledning härav har inom socialdepartementet upprättats förslag till *förordning om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.* Jag övergår nu till en redogörelse för och motivering av nämnda departementsförslag.

1 §.

I denna paragraf kommer till uttryck det av mig förordade förslaget, att den nuvarande indelningen i barnmorskedistrikt skall slopas och att i stället varje landsting samt varje stad utanför landsting skall utgöra ett barnmorskedistrikt. Den nuvarande möjligheten för stad utanför landsting att efter förordnande av medicinalstyrelsen bliva undantagen från distriktsindelningen har bibehållits oförändrad.

2 §.

Denna paragraf överensstämmer med motsvarande paragraf i nu gällande lag i dess lydelse enligt lagen den 20 december 1940 (nr 1053).

3 §.

Enligt denna paragraf äger medicinalstyrelsen bestämma det antal distriktsbarnmorskor, som skall finnas inom varje distrikt.

Bestämmelsen att barnmorskas anställning skall ske tills vidare med sex månaders ömsesidig uppsägningstid har överflyttats från 3 § i nu gällande lag.

För att utmärka att barnmorskorna inom ett distrikt skola tilldelas var sitt tjänstgöringsområde har i andra stycket upptagits en bestämmelse, enligt vilken barnmorskestyrelsen skall anvisa distriktsbarnmorska visst område inom distriktet, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, varjämte barnmorskestyrelsen tillagts befogenhet att bestämma distriktsbarnmorskans stationeringsort. De närmare bestämmelser härutinnan, som må erfordras, torde böra meddelas i barnmorskereglementet.

4 §.

Förslaget till reglering av tjänstebarnmorskornas arbetsförhållanden innebär, att nämnda barnmorskor komma att erhålla vidgade arbetsuppgifter. De allmänna åligganden, som hädanefter skola ankomma å distriktsbarnmorskorna, äro angivna i förevarande paragraf. Förutom vad som redan enligt nu gällande lag åligger distriktsbarnmorska i avseende å den öppna och slutna förlossningsvården har hon sålunda enligt departementsförslaget att biträda i förebyggande mödra- och barnavård, vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp samt i sådan sjukvård, som utövas i hemmen. Sådant biträde skall dock lämnas allenast efter anvisning av barnmorskestyrelsen. I den mån så erfordras böra barnmorskestyrelserna tillhållas att meddela dylika anvisningar allenast i överensstämmelse med de riktlinjer, som av mig angivits i samband med behandlingen av frågan om tjänstebarnmorskornas arbetsförhållanden. Beträffande hemsjukvården har i paragrafen direkt utsagts, att närmare föreskrifter rörande den omfattning, i vilken distriktsbarnmorska må anlitas, skola utfärdas av medicinalstyrelsen.

5 §.

Jag har i samband med behandlingen av barnmorskeutredningens förslag uttalat, att förflyttning av distriktsbarnmorska till annat sjukvårdsområde bör kunna ske utan hennes samtycke, därest sådan förflyttning från det allmännas synpunkt befinnes önskvärd och möjlig, men att i sådana fall beslutanderätten bör tillkomma medicinalstyrelsen.

Stadgande i nämnda avseende har upptagits i 5 §.

6 §.

I överensstämmelse med vad tidigare förordats innehåller 6 § stadgande av innehåll att den omedelbara tillsynen över distriktsbarnmorska åligger den tjänsteläkare, inom vars tjänstgöringsområde barnmorskans stationeringsort är belägen.

7 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna rörande distriktsbarnmorskas avlöningsförhållanden.

Första stycket motsvarar 5 § 1 mom. första stycket och 2 mom. i nu gällande lag. Storleken av de kontanta löneförmånerna har bestämts i överensstämmelse med det förut härom framlagda förslaget.

Andra stycket motsvarar 5 § 1 mom. tredje stycket i gällande lag. Barnmorskas rätt till fria förbrukningsartiklar har utvidgats att avse icke blott dylika artiklar för förlossningsvården utan även för hennes övriga arbetsuppgifter.

I *tredje stycket* regleras dels den nytillkomna rätten för distriktsbarnmorska till fri sjukvård, dels ock hennes semesterrätt, vilken ej föreslås skola undergå någon förändring.

I *fjärde stycket* har upptagits bestämmelsen i 5 § 3 mom. gällande lag om reseersättning vid färd från bostadsorten till annan tjänstgöringsort och åter eller mellan två dylika tjänstgöringsorter. Därjämte har tillagts ett stadgande, varigenom distriktsbarnmorska i fråga om resekostnaden vid resa i förebyggande mödra- och barnavård samt hemsjukvård garanteras jämställdhet med distriktssköterska.

8 §.

Denna paragraf överensstämmer med 6 § i nu gällande lag.

9 §.

I 9 § fastslås, att landsting och städer utanför landsting i egenskap av huvudmän för distriktsbarnmorskeväsendet skola svara för de i samband därmed uppkommande utgifterna. Till bestridande av dessa utgifter avses emellertid skola utgå statsbidrag enligt de grunder, som förordas i förenämnda proposition angående statsbidrag till förlossningsvården m. m.

10 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med det likartade stadgande, som nu gällande lag i 11 § innehåller beträffande reservbarnmorska.

Förordningens ikraftträdande.

I anslutning till vad som uttalats i den förut denna dag beslutade propositionen angående statsbidrag till förlossningsvården m. m. torde den föreslagna förordningen böra träda i kraft och gällande lag i ämnet upphävas den 1 januari 1944.

Övergångsbestämmelse.

1941 års barnmorskeutrednings av mig godtagna förslag i fråga om de s. k. kommunbarnmorskorna har upptagits såsom övergångsbestämmelse. Förslaget innebär i sak icke någon ändring i förhållande till nu gällande bestämmelser i ämnet, meddelade i punkt 5 av övergångsbestämmelserna till 1937 års lag.

Föredraganden hemställer härefter, att förenämnda inom socialdepartementet utarbetade förslag till *förordning om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrich.
